

ФІСКАЛЬНИЙ ПАТРІОТИЗМ МІЛЬЯРДЕРІВ ЯК СОЦІАЛЬНА СОЛІДАРНІСТЬ

©2023 АНДРУЩЕНКО В. Л.

УДК 336.226.22
JEL: D31; H21; H22; H29

Андрущенко В. Л. Фіскальний патріотизм мільярдєрів як соціальна солідарність

Оподаткування багатих і багатства знаходяться в числі актуальних тем суспільного інтересу. На конкретних прикладах у статті висвітлено новітню ініціативу групи американських мультимільйонерів щодо підвищення рівня податкових ставок на цю надбагату категорію платників. Такий почин можна вважати за податок солідарності. Відповідно ставилося завдання охарактеризувати кількісні показники даної ініціативи. Стаття мотивована тим разючим фактом, що 400 американських мультимільярдєрів володіють сукупним багатством вартістю 4 тисячі мільярдів доларів! Роль методу дослідження проблеми виконав аналіз кількісних параметрів та фіскально-адміністративних особливостей оподаткування багатих. Передусім результати дослідження полягають у трактуванні багатоскладового поняття багатства як об'єкта оподаткування. Розкрито неможливість загального прибутково-майнового податку, такий податок існує лише як нездійснений проєкт. З'ясовано фіскально-адміністративні причини відмови від податку на спадщину у 21 країні, у тому числі в Австрії, Канаді, Швеції та Ізраїлі. Наведено аргументи, що майнові податки шкодять процесам творення багатства та капіталу, у зв'язку з чим у США питома вага податків на майно в загальній сумі податкових надходжень знизилась порівняно з початком ХХ ст. з 42% до 14%. Найбільш значний фіскальний потенціал посилення оподаткування багатих мають податки на доходи та прибутки. Здійснено кількісний та інституційний аналіз існуючих податків на багатство в Норвегії та Швейцарії. Серйозною фіскально-адміністративною проблемою податків на багатство є оцінювання оподатковуваних активів. Щодо подальших досліджень, то податки на багатство мають невичерпний науковий і практичний потенціал. У статті обґрунтовано актуальність здійснення досліджень на подібну тематику в Україні.

Ключові слова: податки на багатство і власність, податок солідарності, майнові податки.

Бібл.: 10.

Андрущенко Володимир Леонідович – доктор економічних наук, професор, професор кафедри фіскального адміністрування, Державний податковий університет (вул. Університетська, 31, Ірпінь, 08205, Україна)

E-mail: tanyatuchak75@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6138-5264>

UDC 336.226.22
JEL: D31; H21; H22; H29

Andrushchenko V. L. Fiscal Patriotism of Billionaires as Social Solidarity

Taxation of the rich and wealth are among the hot topics of public interest. Using specific examples, the article highlights the latest initiative of a group of American multimillionaires to increase the level of tax rates for this super-rich category of taxpayers. Such an initiative can be considered a solidarity tax. Accordingly, the task was set to characterize the quantitative indicators of this initiative. The article is motivated by the striking fact that 400 American multi-billionaires possess a combined wealth worth 4.000 billion U. S. dollars! The role of the method of studying the problem was performed by the analysis of quantitative parameters and fiscal and administrative features of taxation of the rich. First of all, the results of the study consist in the interpretation of the multi-component concept of wealth as an object of taxation. The impossibility of a general income and property tax has been disclosed, such a tax exists only as an unrealized project. The fiscal and administrative reasons for the refusal of inheritance tax in 21 countries, including Austria, Canada, Sweden and Israel, are clarified. The arguments that property taxes harm the processes of creation of wealth and capital are presented, in connection with which in the United States the share of property taxes in the total amount of tax revenues has decreased from 42% to 14% compared to the beginning of the twentieth century. The most significant fiscal potential for strengthening taxation of the rich is found in taxes on income and profits. A quantitative and institutional analysis of existing wealth taxes in Norway and Switzerland is carried out. A serious fiscal-administrative problem with wealth taxes is the valuation of taxable assets. As for further research, wealth taxes have inexhaustible scientific and practical potential. The article substantiates the relevance of research on similar topics in Ukraine.

Keywords: taxes on wealth and estate, solidarity tax, property taxes.

Bibl.: 10.

Andrushchenko Volodymyr L. – D. Sc. (Economics), Professor, Professor of the Department of Fiscal Administration, State Tax University (31 Universytetska Str., Irpin, 08205, Ukraine)

E-mail: tanyatuchak75@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6138-5264>

У даній статті з'ясовується потреба підвищення податкових ставок як засобу впливу на обмеження великих багатств. Необхідність підвищення ставок податків на надто великі доходи, прибутки та майно диктує зростання деяких багатств до феноменальних розмірів, які руйнують соціальну рівність і стабільність суспільства. У США перші трое

у списку подібних надбагатіїв – відомі всьому світу американські бізнесмени І. Маск, І. Нуй, В. Баффет.

У статті виділено дві групи невирішених раніше частин проблеми оподаткування багатства. По-перше, з'ясовано значення, мотивацію та процес творення багатства. Своєкорисливість надбагатих часто надто шкодить фіскальним інтересам. Довгий час пе-

перезподільна роль податків на користь суспільства применшувалася, недооцінювалася. Настав час позбутися такого звуженого погляду, що стало особливо помітним у розвинених західних країнах. По-друге, хибна недооцінка прагматичного принципу «ділитися треба» особливо помітна й актуальна в теперішній період небувалого зростання індивідуальних і корпоративних багатств. Звідси походять наміри посилення оподаткування великих і надвеликих капіталів.

Мета статті – розкрити зміст і перебіг сучасних суспільних процесів на Заході, обумовлених нагальною актуальністю оподаткування екстра-багатств, величина яких виходить за певні допустимі межі.

У дослідженні використано фіскально-соціологічний метод, що передбачає врахування суспільно-політичних факторів, які впливають на податковий процес. Інформаційною базою для емпіричної частини статті послужили показники багатств мультимільярдерів – ініціаторів руху за підвищення оподаткування даної соціальної категорії.

Досі тема податків на багатство досліджена лише фрагментарно, хоча ці питання українські автори підіймають практично в усіх роботах на теми оподаткування. Це роботи Крисоватого А. І., Соколовської А. М., Швабія К. І. та багатьох інших. Набагато більш численне коло досліджень на цю тему в західних авторів.

Щодо подальших досліджень, то податки на багатство мають фактично невичерпний практичний і науковий потенціал.

НАДБАГАТСТВО ПІД ОПОДАТКУВАННЯМ

За свідченням журналу *Forbes*, сукупні статки 400 американських мультимільярдерів становили у 2021 р. 4 трильйони доларів – чотири тисячі мільярдів! Ці вражаючі дані – свідоцтво того, що величина багатства та стремління до нього меж не мають.

Податок на багатство (*wealth tax, capital tax*) – узагальнювальне поняття для прямих податків, що справляються з вартості майна (активів) фізичних та юридичних осіб. Історія оподаткування знає випадки, коли податок на багатство приймав комплексну форму та назву прибутково-майнового податку (*income and wealth tax, income and property tax*) як сумарного оподаткування величини доходу та вартості майна. Цей термін «податок на багатство» поширюється також на податки, що стягуються при передачі майна за угодами купівлі-продажу або в порядку наслідування та дарування.

З теоретико-аналітичною метою використовують консолідоване поняття загального податку на власність (*general property tax*), тобто податку на сукупну вартість усіх видів майна, включно з «невловимим» майно (*intangibles*). Згаданий загальномайновий податок ніколи не був реалізований, розклавшись на складові частини: поземельний, побудинковий тощо. Загалом умоглядний апогей податкової творчості –

радикальна ідея замінити всі податки єдиним прибутково-майновим податком – у жодній державі досі залишається нездійсненою.

Щодо податку на спадщину та дарування як форми оподаткування багатства, практика відкрила серйозні контраргументи. Податок цього типу юридично дуже складний і надто дорогий у адмініструванні, знаходячись на межі фіскальної доцільності його справляння. Станом на 2023 р. податок на спадщину скасований у 21 країні, у тому числі в популярних в Україні державах: Австрії, Канаді, Швеції, Ізраїлі.

Що стосується оподаткування спадщини та дарувань в Україні, варто звернути увагу на попередження проф. Й. Ланга із Німеччини. У своєму «Проекті кодексу податкових законів для держав Центральної та Східної Європи» він з пересторогою пише, що «заради якомога швидкого формування приватної власності від нього [податку на спадщину і дарування] варто відмовитись». Також, «крім усього іншого, майнові податки – відмінна перешкода на шляху створення капіталу ... Нині стає важко довести справедливість їх стягування. До того ж, вони заподіюють невідповідні адміністративні витрати» [1].

Суперечностей і сумнівів на шляху розвитку оподаткування багатств достатньою. Це підтверджують статистичні дані. Так, на рубежі XIX і XX століть у США податки на майно і власність (*property taxes*), які ототожнюються з оподаткуванням багатства, складали 42% загальної суми податкових надходжень на федеральному, штатному та місцевому рівнях. На початок 1990-х років у результаті переміщення податкового тягаря на споживання, доходи та прибутки питома вага *property taxes* впала до 14,4%. За словами проф. Г. Роузена, «такого явища, як податок на власність (*property tax*) не існує». Насправді існують багато різних майнових податків, що критично важливо для оцінки економічного ефекту податкової системи [2].

У США – найбагатшій державі світу – немає єдиного податку на багатство, оподаткування цього вартісного активу розпорошене між багатьма окремими податками. В Європі від податків на багатство, які в 1990 році існували у 12 країнах, більшість урядів відмовилися через їхню низьку фіскальну й адміністративну ефективність. Сьогодні податки на сукупне багатство збереглися лише в Норвегії, Іспанії та Швейцарії.

У Франції податок солідарності на багатство (*impôt de solidarité sur la fortune*), який існував раніше, замінено податком на нерухому власність (*impôt sur la fortune immobilière, IFI*). Зобов'язання платити IFI у 2023 р. настає, якщо чиста ринкова вартість нерухомості перевищить 1,3 млн євро станом на 1 січня. Ставки податку: мінімальна – 0,50%, максимальна – 1,50% при перевищенні вартості нерухомого майна 10 млн євро.

Французька, а також італійська версії не належать до повноцінної форми податку на багатство загальномайнового типу.

Параметри оподаткування багатства пояснює приклад Норвегії, де податок на багатство фізичні особи сплачують на державному та муніципальному рівнях.

Ставка загальнодержавного податку на сукупне багатство становить 0,25%. Податок розраховується на основі чистої вартості активів, що перевищують 1,7 млн крон для одиноких платників податків і 3,4 млн крон для подружніх пар. У 2023 р. державну ставку податку на багатство, вартість якого перевищує 20 млн крон, встановлено на рівні 0,4%. Неоподатковуваний мінімум для платників податку на багатство становить 1,6 млн крон. Подібна сума дійсно є багатством, оскільки її власник – мільйонер.

Ставка муніципального податку на багатство складає 0,7%. Вона розраховується за показниками вартості активів, аналогічних державному податку на багатство. Отже, в Норвегії максимальна сумарна ставка податку на багатство становить 1,1% монетарної вартості багатства.

Податок на спадщину та дарування було скасовано з 1 січня 2014 р. Оподаткування майна для всіх громадян необов'язкове і вирішується окремо кожним муніципалітетом. Ставки податку на будинки становлять 1–4%.

Уряд Норвегії планує розширити базу для сплати податку на багатство шляхом підвищення оцінки курортної нерухомості, вторинного житла та дорогої житлової нерухомості. У Норвегії при врахуванні об'єкта оподаткування елементом багатства вважається навіть право на рибальство за платну ліцензію.

Отже, підвищення ставки податку та оцінок майна свідчить не про згортання, а про посилення оподаткування багатства в Норвегії.

У всіх кантонах Швейцарської Конфедерації стягується податок на чисте (звільнене від боргів: іпотека та ін.) багатство або на чисту вартість багатства (*net wealth/worth tax*), що базується на оцінці валових активів по всьому світу за вирахуванням боргів. Деякі кантони дозволяють соціальні пільги. На федеральному (конфедеративному) рівні індивідуальний податок на багатство відсутній, він, як і податок на спадщину та дарування, справляється лише на рівні кантонів. У цілому по країні кантональні та комунальні ставки податку на особисте чисте багатство розрізняються за кантонами, у результаті загальна ставка податку на особисте чисте багатство становить від 0,15% до 1,01% [3].

До активів, що підлягають оподаткуванню, належать: залишки на банківських рахунках, облігації, акції, фонди та інші акції; вартість договорів страхування життя; автомобілі, човни, літаки та ін.; нерухомість; інші цінні активи, наприклад картини, колекції

творів мистецтва, ювелірні вироби (побутові предмети і товари багатством не вважаються).

Наприклад, у 2022 р. у кантоні Цюрих мінімальна ставка податку на багатство фізичних осіб складала 0,05%, максимальна, при перевищенні 3,2 млн швейцарських франків, – 0,30%. Для додаткових муніципальних податків вищезазначена ставка має бути помножена на відповідний коефіцієнт муніципального податку, що варіюється від 0,76 до 1,34 (у місті Цюрих – 1,19). Для церковного податку основний податок множиться на спеціальний коефіцієнт, що становить від 0,06 до 0,15.

У різних кантонах свої ставки. Наприклад, у кантоні Женева мінімальна ставка податку на багатство фізичних осіб складає 0,175%, максимальна, при перевищенні 1,7 млн франків, – 0,450%.

У Швейцарії податок на багатство сплачують також і юридичні особи (*net wealth/net worth corporate tax*). Податок накладається за диференційованими ставками залежно від кантону та типу податкових пільг у межах від 0,001% до 0,5%. Податок на чисте багатство зараховується в рахунок (*credited against*) податкового зобов'язання з податку на прибуток.

Серйозна фіскально-адміністративна проблема податків на багатство – оцінювання оподатковуваних активів. Аби наблизити оцінки до реалій, в основу оцінки береться, як правило, продажна ціна активу або ціна його оренди. Як альтернативні способи оцінки нерухомості використовують кадастрову оцінку на основі зовнішніх ознак (площа, обсяг та ін.), при цьому проводиться відрахування іпотечних боргів. Оцінка за середнім річним доходом (на основі контрактів зі здачі в оренду будинків, квартир та ін.) носить назву капіталізації доходу. Оцінку (*special assessment valuation*) проводять зазвичай спеціальні оцінювачі або їх комісії з числа фахівців фіскальних і муніципальних служб.

Отже, суспільна вимога збільшення податків на майно надбагатих верств населення зіткнулася з перепоною фіскально-адміністративного характеру, що порушує ефективність оподаткування відповідно до третього та четвертого принципів Адама Сміта (зручність для платників і дешевизна збору для фіскальної служби). Щодо перспективи розвитку оподаткування багатства, важливо пам'ятати, що податки на багатство були прийняті у 12 європейських країнах, дев'ять з яких згодом від них відмовилися.

Тим часом труднощі, властиві оцінці вартості сукупного матеріального багатства, відсутні при підрахунку оподаткованих доходів фізичних і прибутків юридичних осіб.

Відмітний факт, що останнім часом на Заході рух «патріотичних мільйонерів» підняв хвилю щодо посилення оподаткування багатств і доходів надбагатих – мультимільйонерів і мільярдерів, а також прибутків корпорацій, зокрема мультинаціональних. Визнається, що основна маса багатства зосереджена

не в монетарній формі, а в майнових активах бізнесового, корпоративного та побутового призначення.

Небувала новизна ініціативи з боку екстра-багатіїв, які за своєю власною волею готові платити більше податків, викликає не лише здивування. Ще не факт, що подібний почин буде реалізовано, але й не помітити його важливість було б неприпустимо.

Захист власності, її священний характер – основа світогляду імущих. Тож є безліч сумнівів щодо перспективи суттєвого посилення фіскального відчуження власності на користь суспільства і держави. Поки є лише обережні наміри за відсутності реальних фіскально-соціологічних спостережень і досліджень фактів.

Європейська комісія пропонує, щоб держави ЄС запровадили 33%-ний податок, так званий *windfall tax*, на надприбутки нафтових, газових і вугільних компаній. У США ця ідея не знайшла підтримки. ООН закликала всі розвинені економіки оподатковувати надприбутки компаній, що видобувають викопне паливо. Ці кошти мають бути спрямовані на компенсацію шкоди, спричинену кліматичною кризою, а також людям, які потерпають від зростання цін на продукти харчування та енергоносії.

Сучасну хвилю проектів податків на доходи надбагатих, на їхнє екстремальне багатство можна вважати відмовою від традиційного податкового фаворитизму щодо багатих, і надбагатих зокрема. Новоявлені явища в оподаткуванні та уявлення про податкову справедливість виникли на основі історичного досвіду та потреб моменту, вони вийшли на новий рівень еволюції податків [4]. Події можна розуміти і так: в оподаткуванні назріває щось незвичайне, раніше небувале.

Наприкінці ХХ і в перші десятиліття ХХІ ст. виникли різні опозиційні фіскальні політиці урядів громадські групи та рухи. Так, у 1980-х роках у США, в штаті Каліфорнія, зародився *tax revolt* – «податковий бунт», спрямований проти високих майнових податків у штаті. Пізніше справу продовжив рух так званих чайників (за назвою знаменитого епізоду з історії США – Boston Tea Party), а також кампанія «окупуй Волл-стріт», масові протести антиглобалістів, груп *feminine* та ін. Неодноразові мітинги ФОПів, що одержали назву «податкових майданів», відбувалися і в Україні.

У ретроспективному плані протести, направлені на зниження податків, віками йшли «знизу». У постмодернові час новим і дивним феноменом в оподаткуванні можна вважати ініціативу «зверху», з боку платників-мультимільйонерів, – підвищити податки на самих себе. Клубні об'єднання надбагатіїв на Заході під багатозначними назвами «Мільйонери за людство», «Ініціатива 99%», «Альянс боротьби за рівність», «Оподаткуйте мене негайно» (*Taxmenow*) та інші дають добровільну згоду на посилене оподаткування своїх надвисоких доходів. Назва-

ні рухи світової плутократії спонукані необхідністю вирішення нагальної глобальної проблеми нерівності та бідності, для чого і покликані ініціативні податки на олігархів.

Є деякі надто красномовні моменти. Так, мільярдер із США Воррен Баффет визнав, що ефективна (фактична) ставка податку на його дохід нижча, ніж у секретаря. Звідси походить *правило Баффета (Buffet Rule)*: жодне домогосподарство, яке отримує понад 1 млн дол. щорічно, не повинно платити меншу частку свого доходу в податках, ніж представники американського середнього класу.

Багатство знакової фігури сучасної епохи – засновника компанії Microsoft і мільярдера Білла Гейтса – складає понад 90 млрд дол. США. У 2018 р. Гейтс заплатив понад 10 млрд дол. податків. Це більше, ніж заплатив будь-хто інший, і він згодний так платити і далі за умови, що уряд буде вимагати від усіх надбагатих людей таку саму податкову норму.

Пропозицію узаконити правило підвищеного оподаткування багатства в податковому кодексі США підтримує і президент Джо Байден: «Слід реформувати податковий кодекс таким чином, щоб найбагатші американці та корпорації платили вищі податки, а тим американцям, які заробляють у рік менше 400 тис. доларів, не доводилося платити збільшені податки» [5].

Щодо американських політиків, то сенаторка від Демократичної партії Елізабет Воррен пропонує запровадити податок на багатство за ставкою 2% на статки, що перевищують 50 млн дол., і 6% – на ті, що перевищують 1 млрд дол. До Конгресу США внесено відповідний законопроект.

Підрховано, що навіть порівняно невеликий податок на багатство всіх мільйонерів і мільярдерів світу мав би фіскальний потенціал, сягаючий 2,5 трлн дол. на рік – суми достатньої, щоб нагодувати і вакцинувати два з половиною мільярди людей [6].

У США настрої, збуджені ідеєю податкової справедливості, вилилися в постмодерновий рух «патріотичних мільйонерів» (*patriotic millionaires*) [7]. Президент Джо Байден називає патріотизм фундаментальною американською цінністю. За його словами, багаті так само патріотичні, як і бідні, в Америці «для всіх платити вищі податки патріотично». Формула «paying taxes = patriotism» виражає патріотичний характер самого акту сплати податків.

Питання оподаткування навіть стали предметом міжпартійної усобиці. Створено віртуальний «Університет патріотичних мільйонерів» з метою «допомогти нашим співгромадянам зрозуміти, як республіканський податковий кодекс постійно та свідомо налаштовує американську економіку проти середнього класу» [8].

Податковий кодекс – фундаментально важливий основний закон фіску. Тим часом чинний федеральний кодекс направлений проти інтересів середнього класу на користь «мільйонерів, мільярдерів, керівників корпорацій, які фінансують політичні кампанії», дає «перевагу людям, які заробляють гроші на інвестиціях, над тими, хто одержує зарплату», створює «фінансовий стимул для корпорацій пересувати роботу за кордон».

Отже, в намаганні знизити ступінь податкової несправедливості та, відповідно, соціальної напруги в суспільстві на Заході взаємодіють дві зустрічні дії громадянського суспільства: «знизу» – проти високих податків; «зверху» – згода частини бізнесової еліти та політичного істеблішменту на більш високу норму оподаткування свого класу. Щоправда, рух «зверху» не набув такого масового характеру, як «знизу».

Книга Ніколаса Шексона (*Nicholas Shaxson*) під виразною назвою «Острови скарбів: розкриття шкоди офшорних банківських і податкових гаваней» (*Treasure Islands: Uncovering the Damage of Offshore Banking and Tax Havens*) (2012 р.) не дарма заслужила схвальні відгуки. Це дослідження характеризується як «вражаюче вторгнення в таємничий світ податкових сховищ і хитромудрих корпорацій» [9]. Автор наводить переконливі факти, що відкриті шляхом лобіювання канали обкрадання державного фіску великим бізнесом через законодавчі лазівки, офшори та корупційні схеми набули ефектів у масштабах світової економіки. На думку автора, ухилення від податків з боку корпорацій і мультимільйонерів – одна з причин, чому обкрадені ними жертви – бідні держави та бідні люди – залишаються бідними.

Під пером Н. Шексона офшорна діяльність воістину постає формою організованої фіскальної злочинності. Констатацію неприглядних фактів дослідник супроводить закликком покінчити з подібним станом речей. Тож, на втіху українським олігархам, – вони не єдині у світі, хто аморальним чином ховає прибутки від свого народу в офшорах. Але, на відміну від західних крезів, наші товстосуми за своєю волею не беруть на себе підвищених податкових зобов'язань. Фіскальна мораль вітчизняної бізнес-еліти та супутнього їй політикуму викликає далеко небезпідставні нарікання.

Корупціонери і казнокради з України, як правило, приховують незаконно набуті багатства за кордоном, зокрема в Швейцарії, Великій Британії та ін. Проте, схоже, що «лавочка» прикривається. Наприклад, у Англії створено прецедент судового переслідування емігрантів-корупціонерів – власників багатств «невідомого походження (*unexplained wealth*)», тобто по суті украдених у своїх народів.

Прийнято правовий інструмент боротьби з легалізацією сумнівних капіталів і відверто злочинних

доходів шляхом купівлі нерухомості, що зобов'язує будь-кого, незважаючи на громадянство, хто володіє активами на суму більше 50 тис. фунтів стерлінгів, довести, що майно придбане за чесно зароблені гроші. Ці заходи по праву розцінюються як початок «полювання» на корупціонерів і злочинців, що «понаїхали» до Лондону.

Можливо, кинутий за океаном лозунг «Tax the Rich!» («Оподаткуйте багатих!») відкриває небувалу сторінку в анналах фіскальної історії. Голова «патріотичних мільйонерів» Морріс Перл (*Morris Pearl*) оптимістично виголосив: «Наша нація на роздоріжжі. Американці вирішують, чи шлях до процвітання полягає в тому, щоб рухатись вперед, штовхаючи інших людей вниз, чи рухатися вперед – значить піднімати всіх людей вище».

З ініціативи президента США з метою приборкання ухилення від податків транснаціональних корпорацій прийнято історичну угоду про запровадження єдиної глобальної ставки на прибуток. Це «дуже хороша новина для податкової справедливості та солідарності та погана для податкових гаваней» [10]. Підвищення податків на занадто високі доходи та екстремальне багатство знайшло також підтримку на Світовому економічному форумі в Давосі. Форум констатував, що глобальна соціальна нерівність вийшла з-під контролю, і що спосіб вирішення проблеми – збільшення податків на багатих.

ВИСНОВКИ

По суті соціально-солідарна, суспільно-благодійницька ініціатива групи світових, головним чином американських, мультимільйонерів та мільярдерів, так званих фіскальних патріотів, посилити оподаткування категорії надбагатих платників податків заради соціальної рівності – викликає закономірний інтерес. Щоправда, ця ініціатива поки знаходиться на рівні декларації про наміри.

У напрямку оголошених перспектив посилення оподаткування багатства і багатих у західних країнах склалася низка суперечливих обставин:

- ✦ з боку соціальних низів, як і раніше, в ім'я справедливості традиційно звучать голоси про посилення податкового тиску на багатих;
- ✦ ніби у відповідь, за почином соціальних верхів чи не вперше започаткувався ініціативний рух групи мільярдерів за підвищення рівня оподаткування даної категорії платників податків. Подібний крок схожий на свого роду знак фіскальної солідарності з малоїмущими. Проте це поки що лише сигнал про наміри, а не фактичний результат;
- ✦ лунають перестороги, що оподаткування майна порушує право власності, гальмує процеси збагачення, творення та зростання капіталу;
- ✦ парадоксальним чином розвиток податків на сукупне багатство небажаний з міркувань фіс-

кальної служби – через складність та дорожнечу адміністрування цього типу податків.

Хоча на Заході йде активний рух представників бізнесу і владного істеблшменту щодо запровадження та підвищення податків на багатство, поки що все залишається на рівні намірів і пропозицій. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Ланг Й. Проект кодекса налоговых законов для государств Центральной и Восточной Европы / пер. с нем. Бонн: Федеральное министерство финансов, 1993. 464 с.
2. Rosen H. S., Gayer T. *Public Finance*. McGraw-Hill Education, 2014. 586 p.
3. Net wealth/worth tax rates. URL: <https://taxsummaries.pwc.com/quick-charts/net-wealth-worth-tax-rates>
4. Андрущенко В. Л., Тучак Т. В. Патріотизм, солідарність і справедливість в оподаткуванні : монографія. Київ : ВД «Кондор», 2022. 188 с.
5. Sullivan K., Mattingly Ph. Biden has released his \$6 trillion budget. Here's what's in it / CNN.politics. 28.05.2021. URL: <https://edition.cnn.com/2021/05/28/politics/biden-budget-proposal/index.html>
6. McCloskey E. Earth to Davos! Tax the Rich. URL: <https://patrioticmillionaires.org/2022/05/25/earth-to-davos-tax-the-rich/>
7. Patriotic Millionaires. URL: <https://patrioticmillionaires.org>
8. Patriotic Millionaires University. URL: <https://pmuniversity.org/>
9. Shaxson N. *Treasure Islands: Uncovering the Damage of Offshore Banking and Tax Havens*. St. Martin's Griffin, 2012. 272 p.
10. G7 finance ministers come to agreement on global corporate tax rate. URL: <https://www.euronews.com/2021/06/05/g7-finance-ministers-come-to-historic-agreement-on-global-tax-reform>

REFERENCES

- Andrushchenko, V. L., and Tuchak, T. V. *Patriotizm, solidarnist i spravedlyvist v opodatkuvani* [Patriotism, Solidarity and Justice in Taxation]. Kyiv: VD «Kondor», 2022.
- "G7 finance ministers come to agreement on global corporate tax rate". <https://www.euronews.com/2021/06/05/g7-finance-ministers-come-to-historic-agreement-on-global-tax-reform>
- Lang, Y. *Proekt kodeksa nalogovykh zakonov dlya gosudarstv Tsentralnoy i Vostochnoy Yevropy* [Draft Tax Code for Central and Eastern European States]. Bonn: Federalnoye ministerstvo finansov, 1993.
- McCloskey, E. "Earth to Davos! Tax the Rich". <https://patrioticmillionaires.org/2022/05/25/earth-to-davos-tax-the-rich/>
- "Net wealth/worth tax rates". <https://taxsummaries.pwc.com/quick-charts/net-wealth-worth-tax-rates>
- "Patriotic Millionaires University". <https://pmuniversity.org/>
- "Patriotic Millionaires". <https://patrioticmillionaires.org>
- Rosen, H. S., and Gayer, T. *Public Finance*. McGraw-Hill Education, 2014.
- Shaxson, N. *Treasure Islands: Uncovering the Damage of Offshore Banking and Tax Havens*. St. Martin's Griffin, 2012.
- Sullivan, K., and Mattingly, Ph. "Biden has released his \$6 trillion budget. Here's what's in it". *CNN.politics*. May 28, 2021. <https://edition.cnn.com/2021/05/28/politics/biden-budget-proposal/index.html>